

Олександр КОБЕРНИК

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ В ЦЕРКВІ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ

У статті розглянуто деякі особливості роботи з підлітками за допомогою клубу “Слідопит”. Простежено напрямки навчально-виховної діяльності Церкви Адвентистів сьомого дня. Досліджено структуру управління клубною організацією, проаналізовано навчальні програми.

Ключові слова: підлітки, слідопити, шукачі пригод, скаути, клуб, спеціалізації, ступені, навчання, виховання, освіта, духовність, мораль, Церква адвентистів сьомого дня.

Постановка проблеми. Позаду залишилося перше десятиліття років нового тисячоліття. Це була суцільна смуга кризових явищ, з якими зіткнулося суспільство у політичній, економічній, екологічній, соціальній сферах ... Надзвичайною є криза родини. Очевидним є більш глибоке падіння моралі, особливо серед молоді. Відбувається й погіршення здоров'я народу. Гострими залишаються проблеми алкоголізму, наркоманії та інших форм хімічної залежності. Ці виклики наносять свій відбиток і на підростаюче покоління.

Аналіз актуальних досліджень. Серед установ та організацій, що в різний спосіб пробують розв'язувати порушені проблеми, особливе місце займають ті, які проводять клубну роботу серед дітей та молоді. Скаутський, пластівський, піонерський рухи завжди були об'єктами наукових розвідок, особливо в останні два десятиліття. Активною дослідницькою роботою Пласту, наприклад, займається Інститут проблем виховання НАПУ [13, с. 33], а також науковці інших установ: В. Москаленко [7, с. 20–32], О. Лавренко [6], І. Остапйовська [10], М. Костів [3], Ю. Жданович [2] тощо. Захищено ряд дисертацій на здобуття ступенів кандидата педагогічних та історичних наук [13, с. 33]. Проте не було досліджень діяльності клубних дитячих і молодіжних організацій адвентистів сьомого дня.

Тому, вивчаючи особливості виховної роботи з підлітками у Церкві Адвентистів сьомого дня, ми ставимо за **мету**:

- 1) простежити напрямки навчально-виховної діяльності Церкви Адвентистів сьомого дня;
- 2) визначити місце клубних організацій АСД у молодіжному просторі України;
- 3) розглянути організаційну структуру клубу “Слідопит”;
- 4) дослідити та проаналізувати навчальні програми цієї клубної організації.

Виклад основного матеріалу. Церква адвентистів сьомого дня в усі часи приділяла особливу увагу дітям та молоді шляхом розвитку таких структурних підрозділів, як відділ освіти, відділи дитячого й молодіжного

служіння, клуби слідопитів і шукачів пригод, відділ Суботньої школи. Хоча у практичному церковному служінні ці відділи й перетинаються один з одним, проте кожен із них має власну струнку і відпрацьовану структуру управління, розроблену методику навчально-виховної діяльності. Відділ освіти, наприклад, відповідає за утворення й розвиток дошкільних, початкових, середніх, вищих навчальних закладів [15, с. 249–277]. Діяльність відділів дитячого [15, с. 243–245; 19, с. 141–143] та молодіжного служіння [15, с. 396–398; 19, с. 119–125] спрямовано на виховання молоді й дітей у дусі біблійних цінностей, розвитку й використанню духовних дарів і здібностей. Дотичний до цього і відділ Суботньої школи, який через викладання спеціальних уроків спонукає до щоденного вивчення Біблії й сприяє теологічній самоосвіті [15, с. 381–384; 19, с. 112–118]. Ці та інші види церковної діяльності служать гармонійному духовному, моральному, інтелектуальному, фізичному й професійному розвитку дітей і молоді; вихованню їх не лише як відданих членів Церкви, але й як активних та люблячих громадян своєї країни.

Особливе місце у виховній роботі серед дітей, підлітків та молоді відведено спеціальним церковним програмам, що мають назву Товариство шукачів пригод (від 6 до 9 років), Товариство слідопитів (від 10 до 15 років), Молодіжне товариство (від 16 до 30 років) [17, с. 32–34]. Зустрічі товариств шукачів пригод і слідопитів проводяться у форматі діяльності клубів, а тому стають для дітей і підлітків найбільш цікавими та привабливими [19, с. 127–128]. Для них це навчання і серйозна праця, відпочинок і розваги; клуб стає немовби цілим світом, де вони готуються до дорослого життя. Зауважимо, що клубні види церковного служіння на початку нового тисячоліття таки залишаються актуальними з причини тих викликів, з якими сьогодні бореться суспільство: моральна, духовна, екологічна, економічна кризи, проблеми родини, слабке здоров'я дітей та молоді тощо. За час розбудови нашої держави клубні організації шукачів пригод і слідопитів знайшли своє місце у суспільстві серед багатьох українських скаутських та інших дитячих і молодіжних організацій та об'єднань у розв'язанні порушених проблем. Наприклад, у багатьох районних і обласних центрах України в останні роки були популярними дитячі духовно-просвітницькі програми “Країна здоров'я” (інформація Конгресу керівників відділів дитячого служіння Української уніонної конференції Церкви АСД, 29–31 липня 2011 року). Найактивнішу участь в організації та проведенні цих заходів брали також і слідопити.

За даними вільної енциклопедії “Вікіпедія”, “в Україні на сьогоднішній день існує велика кількість скаутських організацій чи таких, що декларують своє ставлення до скаутингу. Частина з них є місцевими чи регіональними, і лише декілька – всеукраїнськими. Всеукраїнською скаутською організацією є Пласт, такими ж є Січ і Всеукраїнська молодіжна громадська організація “СПОК”. Саме між цими трьома організаціями тривалий час була конкуренція за вступ і право представляти Україну у Всесвітній організації

скаутського руху” [9]. У 2007 році Конференція українських пластових організацій, Всеукраїнська молодіжна громадська організація “СПОК” та Скаутська організація “СІЧ” утворили Національну організацію скаутів України (НОСУ) – всеукраїнську громадську організацію, яка представляє Україну у Всесвітній організації скаутського руху. Незважаючи на зовнішню подібність до скаутів, слідопити ніколи не ідентифікували себе з ними. Українські клуби слідопитів адвентистів сьомого дня організаційно й структурно належать до Всесвітньої організації слідопитів, яку утворено відділом молодіжного служіння Генеральної Конференції Церкви Адвентистів сьомого дня. Проте цікавий факт: взірцем клубної роботи для підлітків стали таки бойскаути ще на початку ХХ століття у США [1]. Упродовж першої половини минулого століття слідопитський рух пройшов свій шлях розвитку і став досить потужною й оригінальною церковною організацією. А в 1950 році на сесії Генеральної Конференції Церкви АСД було офіційно прийнято програму слідопитів. З того часу слідопитський рух активно поширився і став всесвітнім. Слідопити сьогодні – це понад 2 млн. дітей і підлітків та їх дорослих друзів у 170 країнах світу. В Україні перші клуби слідопитів стали утворюватися в 1994 році [1]. За станом на 27 вересня 2011 року в нашій країні є 135 клубів слідопитів і 1 449 вихованців у них, а також 65 клубів шукачів пригод та 487 вихованців, близько 450 чоловік персоналу (інформація відділу молодіжного служіння Української уніонної конференції Церкви АСД). Шукачі пригод наприкінці 80-х років ХХ століття відокремись від слідопитів і утворили окрему клубну організацію. Саме такими вони і з’явилися в Україні. Клуб шукачів пригод розрахований на дітей віком від 6 до 9 років [5, с. 1–2; 19, с. 128]. Обидві клубні організації підпорядковані Молодіжному відділу Генеральної Конференції Церкви Адвентистів сьомого дня [15, с. 397–398]. На місцях діяльність клубів проводять помісні церкви АСД під керівництвом і контролем молодіжних керівників відповідних церковних об’єднань (конференцій) [18].

Тепер детальніше зупинимося на діяльності саме Товариства слідопитів. У роботі кожного місцевого клубу слідопитів беруть участь директор клубу, його заступники, наставники і вчителі, капелан, секретар і скарбник. Клуб поділяється на ланки, в кожній з яких під безпосереднім керівництвом наставника працюють 6–8 слідопитів, включаючи капітана ланки й секретаря ланки [16, с. 16–17]. Персонал клубу від першого до останнього дня перебування слідопита у клубній організації покликаний тісно співпрацювати з батьками [16, с. 39–40], допомагати у вихованні підлітків, розв’язанні проблем, що виникають у них у процесі стрімкого фізичного, емоційного, духовного, інтелектуального й психічного розвитку [16, с. 4–14]. Часто батьків і родичів запрошують до співпраці як інструкторів, учителів або наставників [13, с. 217]. Як правило, така співпраця дає позитивний результат і допомагає юнацтву сформувати морально стійкий, цілісний характер, дати початок майбутнім професійним навичкам, навчити вести здоровий спосіб життя, уникати шкідливих звичок, зберегти цнотливість у найширшому

розумінні цього слова, приготуватися до обрання майбутнього супутника життя тощо.

Схематично управління клубом “Слідопит” виглядає так [16, с. 16]:

Рядові слідопити (діти віком 10–15 років)
Наставники й інструктори
Заступники директора й інший персонал
Директор клубу
Рада помісної церкви
Регіональний координатор (районний чи обласний)
Керівник клубів у церковному об’єднанні (конференції)
Уніонний керівник клубів
Дивізіонний керівник клубів
Керівник клубів слідопитів Генеральної Конференції Церкви АСД

Клуб слідопитів має свій прапор із зображенням емблеми. Прапор піднімають на різноманітних програмах і заняттях місцевого та вищого рівнів. Для слідопитів розроблено парадну й польову уніформу, яка, відповідно до Статуту, може використовуватися лише на клубних заходах або в особливих, визначених керівництвом, випадках [16, с. 26, 42; 17, с. 147]. Головним клубним атрибутом кожного слідопита є жовтий галстук. Організація має Закон і Обітницю слідопита, а також Гімн слідопитів, в яких підкреслено ті духовні цінності, які слід розвинути в щоденному житті. Взагалі, кожному атрибуту, кольору, тексту Закону, Обітниці й Гімну слідопита надано певне духовне виховне значення [8, с. 3–4; 11, с. 34–35; 16, с. 16–19]. У клубах передбачено шестирічне навчання, яке починається з 10-річного віку і завершується в 15 років. Роки навчання названі ступенями з відповідним найменуванням (вони мають своє кольорове забарвлення), які містять у своїй назві пізнавальну й виховну мету [8, с. 36–41; 16, с. 17]:

- 1-й рік навчання (ступінь “Друг”, синій колір) для дітей 10 років; основна мета навчати хлопчиків та дівчаток бути друзями для Ісуса Христа і один для одного;
- 2-й рік навчання (ступінь “Супутник”, червоний колір) для дітей 11 років; вони навчаються бути співпрацівниками Богіві, ровесникам, дорослим;
- 3-й рік навчання (ступінь “Дослідник”, зелений колір) передбачає для дітей 12 років більш глибокі дослідження духовних питань, природи, глибший розвиток організаторських, лідерських навичок, товариських взаєностосунків; вони продовжують навчання, засвоюють ази професійних умінь тощо;
- 4-й рік навчання (ступінь “Розвідник”, чорний колір) для підлітків 13-річних; підлітки в активному пошуку, продовжують розвивати уміння й навички, здобуті в попередніх класах;
- 5-й рік навчання (ступінь “Мандрівник”, бордовий колір) для підлітків 14 років; їх навчають серйозно ставитися до планування свого часу, бюджету, можливостей; вони беруть активну участь у церковній, громадській діяльності;

- 6-й рік навчання (ступінь “Провідник”, золотистий колір) для 15-річних; навчання продовжується; вони є помічниками наставників, а часто й самі стають ватажками, лідерами: допомагають проводити заняття з молодшими слідопитам, навчаються організовувати й самостійно проводити різноманітні невеликі заходи у клубі й за його межами, для дитячого відділу у приміщенні церкви, на природі, в рідному населеному пункті для громадськості.

Навчання триває 10–12 календарних місяців. Це 100–150 годин на рік [16, с. 17]. Після завершення відповідного курсу навчання (ступеня) й складання іспитів та заліків на спеціальній церемонії слідопитам вручають як нагороду нашивку (значок) і шеврон пройденого ступеня [16, с. 94–98].

Навчально-виховний процес передбачає духовний, інтелектуальний і фізичний розвиток, що досягається за допомогою предметів, спеціалізацій, спеціальних вправ і практичних завдань, участі у клубних, церковних і громадських заходах, туристичних походах, стройовій підготовці, спортивних змаганнях у таких напрямках (вимогах) [8, с. 38–41]:

- загальні вимоги;
- духовні відкриття;
- служіння ближнім;
- розвиток дружніх стосунків;
- здоров’я й фізична культура;
- розвиток лідерства;
- дослідження природи;
- табірні й походні уміння;
- збагачення стилю життя.

У робочих зошитах слідопитів є перелік основних (обов’язкових для всіх) вимог з кожного з цих напрямків, а для бажаючих чи найсильніших передбачено підвищені вимоги.

Особливе місце у вихованні слідопитів займає вивчення Біблії. Вони вивчають напам’ять уривки та вірші, обговорюють біблійні історії й окремі біблійні поняття, інсценізують біблійні й євангельські сюжети, моделюють життєві ситуації, проводять практичні заняття як приклади застосування вивченого у житті [8, с. 36–41; 11, с. 8–10; 17, с. 19–28].

Інтелектуальний розвиток досягається завдяки спланованій гуртковій роботі. Гуртки у клубі мають назву спеціалізацій. Таких спеціалізацій близько 300, їх поділено на 9 категорій:

1. АДРА (9).
2. Мистецтва і ремесла (23).
3. Здоров’я і наука (18).
4. Ведення домашнього господарства (19).
5. Природа (75).
6. Сільськогосподарські уміння (15).
7. Служіння (25).
8. Відпочинок і дозвілля (42).

9. Професійне навчання (36).

Упродовж року діти мають можливість здобути по 3–4 спеціалізації, на кожному з яких відводиться орієнтовно до трьох місяців. Гуртки є різнохарактерними. Після завершення навчання та складення заліків і іспитів слідопит одержує посвідчення про здобутий рівень, а на нагородну стрічку пришиває нашивку пройдені спеціалізації [8, с. 75–76]. Окрім запланованих навчальною програмою спеціалізацій, підлітки можуть самостійно опанувати і захистити ті, що їм сподобаються [8, с. 36–41]. Спеціалізації поділено на 3 рівні:

- рівень 1 – 10–11 років;
- рівень 2 – 12–13 років;
- рівень 3 – 14–15 років.

Усі спеціалізації відповідають вимогам Відділу дитячого служіння Генеральної Конференції Церкви АСД [12]. Багато з них мають варіантність вимог, що полегшує їх використання у різних регіонах світу.

У зв'язку з тим, що сучасний підліток мало часу приділяє читанню, для клубних і самостійних занять передбачено час для роботи з книгами, посібниками, довідниками. Завдання складені так, щоб спонукати слідопита до дослідницької діяльності, навчати активному мисленню та аналізу [4; 8, с. 34–35; 11, с. 36; 16, с. 108–110].

Для фізичних навантажень, що передбачені у туристичних походах, таборах і спортивних заходах, враховано фізіологічні особливості підліткового віку. А походні вимоги відповідають міжнародним і вітчизняним нормам ступеневих і категорійних походів [11, с. 12–13; 16, с. 127–139].

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, підкреслимо, що програма клубу слідопитів Церкви Адвентистів сьомого дня є цікавою та оригінальною. У ній гармонійно поєднані три важливі складові розвитку особистості: духовну, інтелектуальну, фізичну. Клуб працює над розв'язанням “вічної” проблеми “батьків і дітей”. Навчально-виховний процес розроблено з урахуванням вікових особливостей підлітків.

Література

1. БОК : Часть 1. История, философия и цели клуба “Следопыт” [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // <http://wiki.pathfinders.org.ua/index.php?title=>
2. Жданович Ю. М. Виховання особистості у Пласті : монографія / Ю. М. Жданович, Т. Ф. Алексєєнко. – К. : Проспект-А, 2006. – 262 с.
3. Костів М. Пластові церемоніали : Генетичний і функціональний аспекти / М. Костів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.franko.lviv.ua/faculty/Philol/www/visnyk/43_2010/statti/43_2010_Kostiv.pdf
4. Максвелл Лоуренс. Путь к Победе. Книга для чтения в клубе следопытов. Отдел молодежного служения Генеральной Конференции Церкви АСД ; пер. с англ. / Лоуренс Максвелл. – М. : ЕАД Церкви АСД, 2003. – 49 с.
5. Материали семинара для руководителей, персонала и организаторов клубов “Искатели приключений”. Отделы детского и молодежного служения УУК. – Буча, 2008. – 17 с.

6. Москаленко В. В. Виховання підлітків: скаутський рух (соціально- психологічний аспект) : навч. посібник / В. В. Москаленко, О. В. Лавренко, Н. О. Никифорова. – Донецьк : ДІУ, Комп'ютер Норд, 2003. – 186 с.
7. Москаленко В. Проблема виховання в контексті соціалізації особистості / В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2005. – № 3(11). – С. 20–32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=39&c=752>
8. Настільний журнал слідопитського лідера. – Чернівці : Центр КПІ “ГРАД”, 2004. – Випуск другий. – 80 с.
9. Національна організація скаутів України. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>
10. Остапівська І. І. Актуальність використання пластової методики виховання / І. І. Остапівська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pedp/2010_2/66/nayk/ostapjovska.pdf
11. Практическое руководство для наставников клуба “Следопыт”: мастер-проводник. Украинская унионная конференция Церкви христиан-адвентистов седьмого дня. – К. : Отдел молодежного служения, 2002. – 69 с.
12. Практическое руководство по организации детского служения в местной общине. Отдел детского служения Генеральной Конференции и Евроазиатского отделения Церкви АСД. – М. : 2010. – 32 с.
13. Приключения в жизни. Практическое руководство для семей и клубов искателей приключений. Генеральная Конференция Адвентистов седьмого дня : пер. с англ. – М. : Отдел дет. и молод. служения ЕАД, 2006. – 17 с.
14. Про “Пласт” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://referatu.net.ua/referats/22/3189/?page=33>
15. Рабочий курс дивизиона. Устав и уставные положения ГК Церкви АСД с учетом сложившейся практики ЕАД. – Заокский : Источник жизни, 2005. – 704 с.
16. Руководство клуба “Следопыт”. Отдел молодежного служения ЕАД. – Заокский : Источник жизни, 2007. – 160 с.
17. Руководство по молодежному служению в местной церкви. Отдел молодежного служения. Евроазиатское отделение Церкви христиан-адвентистов седьмого дня. – Заокский : Источник жизни, 2002. – 160 с.
18. Руководство по молодежному служению для пасторов и пресвитеров. Отдел молодежного служения и Пасторской ассоциации Генеральной Конференции Адвентистов седьмого дня : пер. с англ. – Заокский : Источник жизни, 2004. – 128 с.
19. Церковное руководство Церкви Адвентистов седьмого дня. Пересмотренное издание Генеральной Конференции Церкви Адвентистов седьмого дня (2000). – Заокский : Источник жизни, 2001. – 256 с.

Отримано 01.02.2012

Summary

Kobernyk Alexander. Shtcial features of educational worc with teenagers in the seventh-day Adventist Church.

The article discusses some features of working with young people through by Pathfinder's club. Studied areas of educational activity of the Church of Seventh Day Adventists. Investigated the administration structure of the club organization, analyzed curriculums.

Keywords: *teenager, pathfinder, adventurers, scouts, club, specialization, degrees, training, education, spirituality, morality, the Church of Seventh Day Adventists.*